

Kultainennoutaja – Ajatuksia rodun tulevaisuudesta jalostuksen näkökulmasta

Henna Laiho, Jalostustoimikunnan pj.

Lehden toimituskunnan suunnittelema teema rodun tulevaisuudesta kuulostaa jo ajatuksen asteella erittäin haastavalta. Valitettavasti ei ole olemassa kristallipalloa, joka näyttäisi varmaa faktaa asioista, jotka jatkossa ovat rodun ehdottomia vahvuuksia ja mitkä toisaalta tulevaisuuden haasteita. Varmasti jokaisella rodun harrastajalla on ajatus siitä, millaisena haluaisi nähdä rodun tulevaisuuden. Toiveissa todennäköisesti on terve, hyvärakenteinen, luonteenominaisuuksiltaan rotumääritelmän mukainen rohkea ja toimintakykyinen koira. Rodun jakautuminen näyttelylinjaisiin ja metsästyslinjaisiin on pinnalla keskusteluissa kaiken aikaa ja painotus eri ominaisuuksien suhteen vaihtelee sen mukaan mitä koiransa kanssa harrastaa. Tässä kirjoituksessa on tarkoitus pohtia koko rodun näkökulmasta asioita, jotka osaltaan saattavat vaikuttavat siihen, millaiseen suuntaan etenemme.

Monimuotoisuus

Rotujärjestö käytti suuren summan rahaa teettäessään vuonna 2012 monimuotoisuustutkimuksen, jossa kartoitettiin rodun perimän geneettistä erilaisuutta. Tutkimukseen valittiin rotujärjestön kustantamana 100 mahdollisimman eri sukuista koiraa. Tärkeimpänä kriteerinä koirien valinnassa oli se, että koirilla oli eri vanhemmat sekä eri isovanhemmat. Tämä osoittautui yllättävän haasteelliseksi tehtäväksi, vaikka kultaisianoutajia lukumäärällisesti on paljon. Kartoituksessa koirille tehtiin DLA (dog leucocyte antigene) tutkimus, jossa kartoitetaan yhden perimän alueen immuunipuolustuksen keskeisiä geenejä sekä koko perimän kattava MyDogDNA tutkimus. Molemmat tutkimukset antoivat varsin selkeän kuvan rodun geenikirjon kapeudesta. Keskimääräistä (kaikkiin rotuihin verraten) heikompi koko perimän laajuinen eriperintäisyys, DLA-haplotyyppien vähäinen lukumäärä (vain 9kpl) ja muutaman yleisimmän haplotyyppin löytyminen suurimmalta osaa koirista kertovat lyhyesti tilanteen.

Mitä tästä olemme oppineet? Monimuotoisuuden vaalimisesta kyllä puhutaan ja pyrkimystä hakea uutta geenipohjaa ulkomailta on nähtävissä monen kasvattajan toiminnassa. Mutta toisaalta saman sukuisia uroksia käytetään edelleen jalostukseen liikaa. Ulkomailta tuodaan myös edelleen materiaalia, joka edustaa pitkälti samoja sukuja, joita Suomesta jo löytyy. On luonnollista, että kasvattajat haluavat käyttää jalostukseen koiria, jollaisia toivovat saavansa omiin pentueisiinsa, mutta kokonaisuuden kannalta tulisi pitää mielessä, että jokainen pentue vaikuttaa rodun monimuotoisuuteen ja yhdenkin pentueen teettäminen tulee nähdä rodunjaloitukseksi. Onko niin, että tutut tunnetut korkeasti palkitut urokset ovat varma tae pentujen myynnille vai eikö vaan uskalleta käyttää vieraampaa sukua olevia uroksia, joiden periyttävyydestä ei ole samalla lailla tietoa, kun paljon käytettyjen urosten? Vai onko kyse siitä, että jalostukseen käytettävän uroksen on ehdottomasti oltava korkeasti palkittu näyttelyissä ja/tai kokeissa ja tällaisia yksilöitä löytyy kovin vähän? Tuontikoiria kuitenkin käytetään paljon, vaikka niiden taustoista olisi hyvin vähän tietoa saatavilla.

Terveys

Tällä hetkellä voidaan onneksi sanoa, että suurin osa kultaisistanoutajista elää perusterveen koiran elämää ja näin toivoisi olevan tulevaisuudessakin. On toki yksilöitä, joiden kohdalla asiat eivät ole näin hyvin ja se on aina ikävää koiran ja omistajan kannalta. Geenipohjan kapeus luo osaltaan tiettyä varjoa tulevaisuuden ylle. Tiedossa on, että monimuotoisuuden kaventuminen lisää riskiä mm. autoimmuunisairauksien esiintymiseen. Tällä hetkellä syöpä on vanhuuden ohella yleisin kuolinsyy. Tulevaisuuden toivoisi tuovan lisää avoimuutta terveysasioissa. Kukaan kasvattaja ei luonnollisestikaan tahallaan tuota sairaita yksilöitä. Turvallisia valintoja

olisi helpompi tehdä, mikäli käytettävissä olisi enemmän faktatietoa. Toiveissa olisi ilmapiiri, jossa kasvattajat uskaltaisivat kertoa avoimesti pentueissa esiintyneitä ongelmista, jotta niiden yleistyminen olisi ehkä mahdollista välttää. Asioita pitäisi pystyä tuomaan keskusteluun ilman syyllisten hakemista ja asioista tulisi pystyä puhumaan suoraan niiden oikeilla nimillä. Ongelmien lakaiseminen maton alle ei liene kenenkään etu. Vaikkapa allergian tai atopian yleisyys rodussa mainitaan yleisesti kirjallisuudessa. Näiden ongelmien olemassaolo vaikuttaa koirayksilön elämään arjessa ja varmasti hankaloittaa käyttöä rodunomaisessa työssä. Kovin vähän tietoa näiden sairauksien esiintyvyydestä kuitenkaan toimitetaan jalostustoimikunnalle. Tärkeätä olisi tulevaisuudessa miettiä mitkä ominaisuudet ovat tärkeimpiä koiran hyvinvoinnin kannalta. Tulevaisuus näyttää tuleeko luustotulosten osalta tiukennettu PEVISA-ohjelma parantamaan rodun kuvaustuloksia. PRA geenitestien käyttäminen jalostuksen apuna on tärkeää, jotta voimme estää geneettisesti sairaiden yksilöiden syntymisen. Vähemmän vakavana ongelmana voidaan mainita esimerkiksi iktyoosi, joka on rodussa erittäin yleistä. Laboratorio Antagenen tietojen mukaan geenitatuista koirista 83% kantaa kyseistä geenivirhettä. Kyseessä on niin yleinen asia, että sen karsiminen jalostuksellisesti ainakaan nopealla aikavälillä ei ole mahdollista tai järkevää, koska liikaa yksilöitä karsiutuisi jalostuksesta. Vaikka kyseessä on useimmiten koiralle kosmeettinen haitta, asiasta pitäisi kuitenkin puhua pentujen ostajille. Edelleen kuulee usein sanottavan, että pennulla on kuiva iho tai pentuhilsettä. Totta on, että oireet voivat hävitä pennun kasvaessa, mutta usein kyseessä kuitenkin on iktyoosi, jonka merkityksen kertominen pennun omistajalle on tärkeää turhan ylireagoinnin välttämiseksi.

Terve rakenne

JTO:ssa kirjoitetaan rakenteen osalta mm seuraavaa: Rodun ulkomuoto- ja rakenneongelmat voivat vaikuttaa haitallisesti myös koiran terveyteen. Kultainenoutaja on alkuperäistarkoitukseltaan käyttökoira, jonka tehtävänä on noutaa ammuttua pienriistaa maalta ja vedestä. Tämän suorittamisen perusedellytys on hyvä lihaskunto ja riittävä luusto. Riittävällä luustolla tarkoitetaan sitä, että koira ei saa olla liian kevyt, mutta ei kuitenkaan liian raskas, jotta se kykenee työhönsä. Hyvä lihaskunto ilmentää nopeutta, voimaa ja kestävyyttä. Se tukee myös niveliä, joka on tärkeää etenkin nivelongelmaisella koiralla. Ideaalitapauksessa luusto ja runko ovat riittävän vahvoja, jotta koira suoriutuu alkuperäistarkoituksestaan, muttei kuitenkaan liian raskaita, jotta koira jaksaa tehdä töitä. Liiallinen raskaus on lähinnä näyttelylinjaisten koirien ongelma ja liiallinen keveys taas käyttölinjaisten koirien. Mikäli luustoa ja runkoa ei ole riittävästi, kultainenoutaja ei välttämättä ole enää rodulle tyyppillisen näköinen. Kummankaan ääripään ei tulisi päästä vahvistumaan liikaa, vaan kultaisenoutajan luuston ja rungon tulisi pysyä sopusuhtaisena. Terve rakenne ja oikeanlaiset kulmaukset ovat edellytys hyvän lihaksiston kehittymiselle ja sille, että koira jaksaa hoitaa tehtävänsä pitkäkestoisessakin rasituksessa. Hyvään rakenteeseen liittyy myös oikeanlainen karvapeite, joka ei saisi olla liian hitaasti kuivuva, vaan selvästi kaksinkertainen ja vettähyllivä.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Rodunomainen luonne mahdollistaa koiran käyttämisen sen rodunomaisissa tehtävissä. Rohkeus ja hyvä toimintakyky ovat ominaisuuksia, jotka mahdollistavat myös koiran hyvän arjen perheenjäsenenä ja kaverina monenlaisissa harrastuksissa. Jalostusyhdistelmiä katsellessa huolestuttavaa on, että koko populaation osalta vain pienellä osalla jalostukseen käytettävistä koirista on luonteesta kertovia koetuloksia. Kasvattajat käyttävät jalostukseen usein narttuja, joilla on ehkä tulos näyttelystä, mutta ei välttämättä muuta. Usein kuitenkin halutaan käyttää uroksia, joilla koe tai luonnetestituloksia on olemassa. Tämä johtaa väistämättä siihen, että tiettyjä uroksia käytetään liikaa. Nartun vaikutus pentuihin on kuitenkin suuri, joten tulevaisuudessa toivoisi, että jalostusnarttuja nähtäisiin enemmän taipumuskokeissa tai vaikkapa MH-luonnekuvauksessa, jonne tuleminen ei vaadi erityistä valmistautumista. Erityisen tärkeää olisi saada

varmuus jalostuskoiran laukauspelottomuudesta. Kovin paljon puhutaan vaikkapa uutenavuotena ilmenevistä äänipeloista. Äänipelko estää koiran käyttämisen rodunomaisessa tehtävässä ja harrastuksissa. Tällä hetkellä monet harrastajat hankkivat metsästyslinjaisen koiran, vaikka oma laji onkin muu, kuin metsästys. Valitettavasti näyttelylinjaisten koirien maine harrastuskoirana on viime vuosina heikentynyt. Harrastajien saattaa olla vaikea löytää joukosta ne koirat, joissa olisi potentiaalia. Erityisen vaikeaa se on, jos mitään tuloksia ominaisuuksista ei ole nähtävissä. On harmi, jos tulevaisuuden visioissa suurin osa rodun koirista nähdään vain lemmikin tai näyttelykoiran tehtävän täyttäjänä. Ns. näyttelylinjaisten kannasta löytyy kuitenkin edelleen hyviä harrastuskoiria ja koiria, jotka sopivat muutamat metsästysreissut syksyissä tekeville metsästäjillekin. Kasvattajien valinnat varmasti tulevat vaikuttamaan tulevaisuuden suuntaukseen.

Kasvatustyön haasteista

Ajatus pentueen teettämisestä tulee jossain vaiheessa mieleen useille nartun omistajille. Pennuthan ovat suloisia ja mielessä saattaa käydä ajatus mahdollisesti pienestä tulostakin mukavan kokemuksen lisäksi. Helppomillään kaikki menee oppikirjan mukaan. Pennut syntyvät ongelmitta, löytävät helposti uudet kodit ja kasvavat hyvinvoivina terveiksi aikuisiksi. Pidempään asiaa harrastaneena tietää sen toisenkin puolen asiassa. Kasvatustyö on usein taloudellisesti epävarmaa, jopa tappiollista ja kasvatustyössä törmää enemmän tai myöhemmin myös haasteisiin. Geeniperimä tuottaa yllätyksiä ja kaiken hyvän tarkoituksen jälkeen syntyykin pentu/pentuja, joilla ilmenee odottamattomia ongelmia. Tämän päivän yhteiskunnassa koiranostajat ovat myös enenevässä määrin sitä mieltä, että kasvattaja on vastuussa monista luovutuksen jälkeen ilmenevistä asioista. Varmasti osassa tapauksista selvä korvausvelvollisuus onkin, mutta haasteen tuovat ne ominaisuudet, joiden kehittymiseen myös ympäristötekijät vaikuttavat. Nykymaailmassa onkin erityisen tärkeää olla rehellinen sekä itselle että pennunostajille. Kun mahdollisista ja mahdottomista riskeistä on kerrottu kirjallisesti etukäteen mahdollisimman tarkasti, pennunostaja saa varmemmin itselleen sellaisen koiran, jota on ollut ostamassakin, mikä on tärkeää sekä kasvattajan että pennunostajan oikeusturvan kannalta. Eläimen hankkimiseen liittyy aina omanlaisensa riski. Kennelliitto tekee parasta aikaa työtä uusien kauppasopimuspohjien kanssa. Tulevaisuus toivottavasti tuo siltä osin selkeän toimintamallin ja kasvattajat voivat keskittyä yhdessä pennunostajien kanssa miettimään koiran parasta niissä haastavissakin tilanteissa. Ilman kasvattajia meillä ei olisi kultaisianoutajia perheenjäseninä, harrastuskavereina ja metsästyskumppaneina!